

15 a viz meurzh 1975
15 a viz ebrel 1975

«POBL VREIZH»

B.P. 304

29273 BREST-CEDEX

*

koumanantou

Boutin : 10 lur

Skoazell : adaleg 20 lur

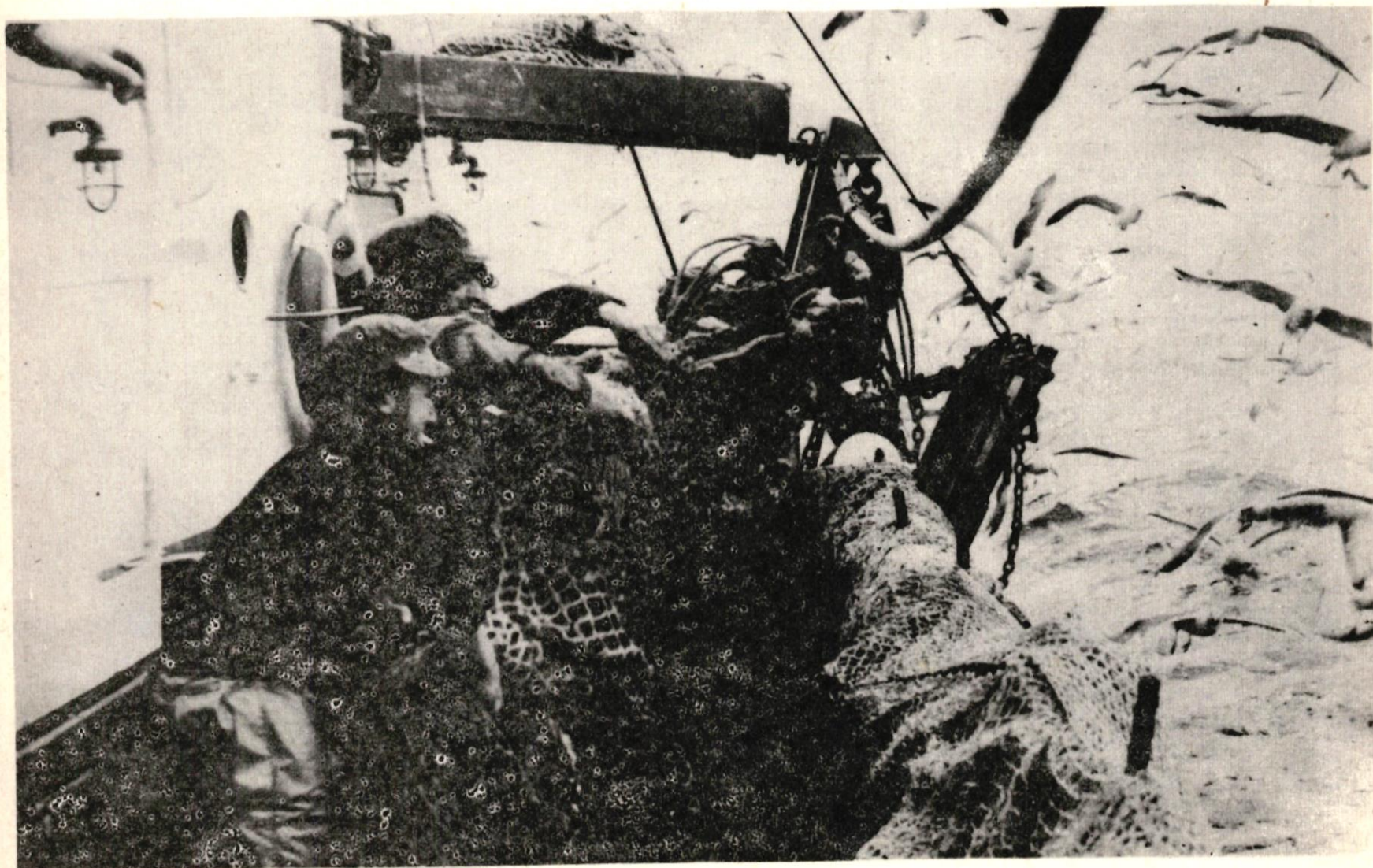
C.C.P. 2746-79 Rennes.

niv. 62

POBL 1 LUR VREIZH

PIW A RA GOAP EUS AR PESKETAERION ?

Cliché "Le Peuple Breton"

Hag a-nevez en-dro dimp ?

PENNAD-STUR

HAG HOR YEZH ?

Lavaret 'veze gwechall, gant lod, ne oa eus difennerion ar brezhoneg, med un dornadig tud o keuziañ d'an amzer dremenet.

Ne vez ket laret kement-se bremañ ken.

War-lerc'h darvoudoù kriz ar brezel diwezaf, kelaouennoù hag emsavioù evel *Avel an Trec'h*, *al Liamm*, *Emgleo-Breiz*, *Hor Yezh*, *Kuzul ar brezhoneg*, *Kendalc'h*, *Bleun-Brug*, *ar Falz*, *B.A.S.*, o deus stourmet kaled evid yezh ha sevenadur ar vro-mañ.

Krouidigezh *Galv* e 1969 zo bet ive ur gammed a-bouez war hent an dihun. Evid ar wech kentañ eo bet lakaet, a-wel d'an holl Vretoned, al liammoù start a zo etre kudenn ar brezhoneg ha mennozioù pennañ an tu-kleiz.

Evid ar wech kentañ, dreist-holl, «paotred ha merc'hed ar brezhoneg» zo diskennet e-barzh ar ru da huchal **nann** d'ar brezel euzhus a vez graet ouzh yezh ha kultur Breizh.

Arabad 'vefe en em douellañ avad !

Galv zo morgousket. Ha, siwazh, aet eo an tenn er c'hleuz gant mennozioù kaer an emsaverion bodet e Pondi e 1972.

Grevus-kenan eo kement-se, rag, e-keid-se, hon enebourion ne gollont ket amzer o pismigad hag o spac'hañ o laou. Emaint o labourad tenn evid hadañ ar muiañ posubl a c'hevier e-touez hon c'henvroiz, ha dinerzhañ ac'hanomp gwashañ ma c'hallont.

Beteg Chirac en deus savet e vouezh a-du gant ar «yezhoù-rannvro» ! Ha toud al leueoù evel just o kemer se evid gwir bater, hag o stlakai o daouarn.

Koulskoude, n'eus med gweloud e petore doare mezhus e vez graet e skolioù zo, evid digalonekaad ar re a glask kelenn ar yezh, hag ar skolidi o dije c'hoant deskiñ, ma vije kinniget eurioù deread dezo.

Evid pezh a sell bruzunadoù ar radio hag an tele, petore brezhoneger a c'hellfe en em gontantiñ gante ?

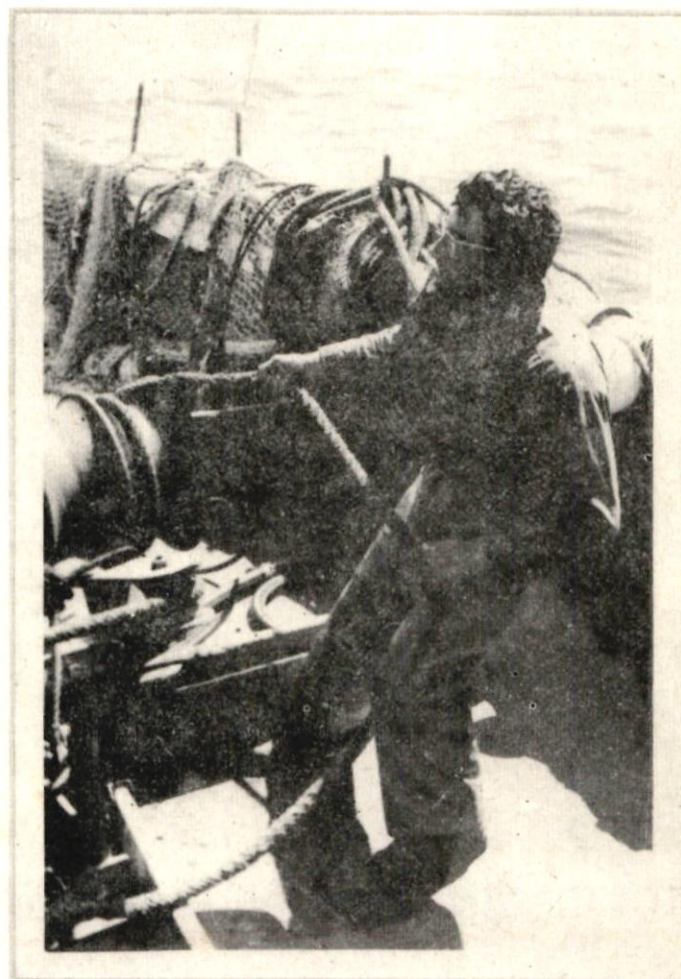
Sklaer eo n'eo ket en ur zerc'hel d'en em zrailhañ etrezo e teuo an emsaverion a-benn eus seurt politikerezh-mougañ.

Arouezioù mad ez eus, avad, hag a ziskouez ar youl nevez o sevel.

Tostaad a ra an diskoulm evid kudenn an doare-skrivañ, ha gweloud a raer ur spered penn-araok o tiflukañ e-touezh ar vrezhonegerion yaouank.

Arc'hoazh, gant ma ouio peb hini selloud ouzh stad an traoù gant daoulagad dibikouzet, emglevioù all, diazezet war an demokratelezh, a vo skoulmet etre holl nerzhioù bew an emsav brezhoneg.

Evidomp-ni, **U.D.B.**, prest omp d'ober hon seizh gwellañ evid ma vo, a-benn ar fin, **plas d'ar brezhoneg en e vro !**

Harz-labour ar pesketaerion

Pesketaerion Breizh o deus diskroget diouzh o labour evid diskouez o fulor. Perag ?

Kalz re izel eo priz ar pesked ha lod anezho ne gavont prener bed ken. Ar frêjoù ha priz ar mekanikoù zo aet war gres'h.

Derc'hel penn ne oa ket posupl ken.

Priz ar gaz-oil zo aet 400 % war gres'h abaoe daou vloaz. Evid priz ar mekanikoù, aet int 40 % war gres'h ive netra med e 1974.

Evel just, e-giz-se, ar gounid n'hall mont med war draoñ.

E Lektudi, ur mortolod a c'houneze, 6,5 lur an eur e 1973, ne vez ken paeet med 6,3 lur. E-pad ma c'ha an traoù da fall, gouarn-amant bourc'hiz Paris a glask lakaad an dud da grediñ e ra un dra bennag.

D'an 22 a viz c'hwevrer ema a-eneb e teufe pesked eus ar broioù all.

Med, d'an 2 a viz meurzh, setu m'en em gav a-du !

FROM Breizh a resev 2,5 milion war an 23 roet d'ar pesketaerezh a-bezh.

Med pesketaerezh Breizh a dalv 50 % eus hini ar Frañs !

Ar milionoù all a zo evid Boulogne.

Mortoloded an Oriant o deus adkroget gant o labour goude teir sizhun grêv. Aet eo ar maout ganto. Moien e vo bremañ da sevelur sindikad war ar bagoù.

E Konkernev avad, n'eus netra c'hoazh evid ar mare.

Evel just, ne vo ket diskoulmet ar gudenn a-bezh e-giz-se.

Red 'vefe kaoud e Breizh ur greizenn ispisial evid studiañ ha skoazellañ kement tra a sell ouzh labourioù ar mor.

Teñval e chom an amzer-da-zont.

N'eo ket gant aluzenoù e vo savet ar politikerezh war ar pesketaerezh.

Med ar gouarnamant ne ra van ebed.

Muioc'h a blas e vo evel-se evid ar bagoù-dre-lien ha tiez-hañv an douristed pinvidig.

Red eo derc'hel gant ar stourm a-eneb ar kapitalisted.

Da c'hortoz ma sono ar glaz

Tamm-ha-tamm ema ar Stad fachist o vreinañ diwar e dreid e Bro-Spagn. Diskrog-labour en uzinoù, manifestadegoù war ar ru, trouz er skolioù-meur (darn anezo zo bet serret, darn all zo etre daouarn ar studierion), setu aze penaos ema an traoù du-hont. E-touez ar veleion ive ez eus tabut ha zoken e-touez an ofiserion, levêzon ar Portugal, moarvad ! Krog eo ar framm da strakañ e peb korn ha dreist-holl er broioù kolonizet evel Euskadi ha Katalonia. Koulskoude, Franco n'eo ket moug e vouez c'hoazh : «Arabid cheñch netra, emezañ, red eo moned eeun gant an hent». Ya, med un hent-dall an hini eo. Koz-koz eo bremañ ar c'haudillo, ha daoust d'an amprevaned fall eveltañ bezañ kaled ha gwevn, ne chomo ket gwall-bell ken da vac'hañ pabloù e vro.

Ha goude, petra a c'hoarvezo ? N'eo ket aes gouzoud. Koulskoude, ne gav ket deomp e c'hellfe don Juan (degemeret gant enorioù bras e Paris en deiz all) ren pell war ar vro. Heug eo al labourerion gant paotred an tu dehoù ha ma teu da vad dispac'h ar Portugal e savo pabloù Bro-Spagn en o sav buanoc'h marteze eged e sonj deomp.

Boudedeo Bro-C'hall

Eus korn an oaled beteg ar parkoù-erc'h, e c'haloup Giscard en deizioù-mañ. Gwelet eo bet gant kelaouennerion *Pobl Vreiz* o skiañ e Kourchevel ha goude-se e Sant-Moritz da heul ar Chah ha Hussein. Echu e bourmenadenn, setu ema o leinañ gant Kiesinger, o verennañ gant ur penn bras all, o koaniañ e lec'h-mañ-lec'h evel ur c'horbiner bennag.

Un toullad devezioù goude ema o chaseal ar moc'h-gouez e koad Chambord gant Don Juan a Vro-Spagn. A-vec'h deuet en-dro da Baris evid e gaozeadenn e korn

an oaled, setu eñ adarre war an hent, war-du Marsilha en taol-mañ, da weled al labourerion enbroadet, peogwir eo anad n'eus ket oute e Paris.

Setu aze ur vuhez, me 'lavar deoc'h, ataw war an hentoù, alies dindan an amzer, peadra da bakañ tomm ha yen, hag e-pad se al labour a chom d'ober, evel just. Petra 'faot deoc'h ! N'heller ket bezañ e peb lec'h war un dro, dreist-oll pa vez làeret e damm amzer digant an den. N'eus forzh penaos, n'eo ket bet anvet ar prezidant evid labourad start nag evid cheñch an traoù kennebeud med hebken evid ober van d'henn ober !

Ar gapitalisted e bro-Naoned

Roet hon eus keloù eus doareoù ar justis e-keñver al labourerion-douar o deus kredet sevel o fenn a-eneb ar re zo o laerezh priz o strivoù pa glaskont gwerzhañ an traoù dastumet hag al loened maget ganto. Gwashoc'h eo samm ponner servijerion ar gapitalisted e bro-Naoned eged e lec'h all marteze. Lennit da heul evid kompren :

— Pemp paotr eus ar Chapel-war-Erz kondaonet d'an 20 a viz du da vont d'ar prison ma ne chomont ket sioul ha 30 000 lur o deus da dennañ diouzh o chakodoù evid ar c'hig o deus lodennet etre ar re baourañ ;

— 24 paotr eus Sant-Gweltaz-ar-C'hoadoù o deus bet 75 000 lur da reiñ evid an hent-houarn foeltret ;

— Daou baotr kondaonet peogwir o deus harzet ur urcher aet da lakaad ur c'houer all er-maez eus o douaroù, e Mezanger.

— Pemp paotr kondaonet peogwir o deus dismegañset ar varnerion dre skrid ;

— Pemp paotr all kastizet abalamour d'un trevad làeret digant ur perc'henn a glask gounid arc'hant war gein al labourerion ;

— 24 paotr o deus bet 700 lur a dell-gastiz peb hini anezo goude bezañ nac'het mont dirag ar barner-enklasker. Barnet e vint adarre hebdale (an archerion o deus kaset lod anezo dre nerzh d'an ti-polis) ;

— Hag, a-benn ar fin, setu, d'ar 27 a viz c'hwevrer, c'hwec'h labourer-douar hag ur micherour o deus bet mizioù-prizon ha 75 927 lur da restaol d'ar varc'hadourion evid ar c'hig kemeret ha roet.

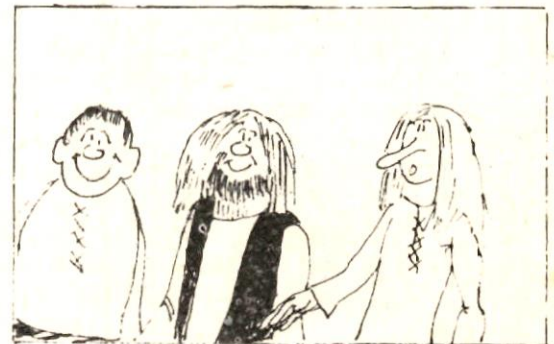
3 500 den o doa sinet ul lizher koulskoude evid disklaeriañ e oant kirieg holl d'ar manifestadegoù.

Ar gapitalisted a ziskouez ez int prest da flastrañ al labourerion evel e mare an noblañs ha touellañ anezo gant aluzonoù ne cheñcho ket kudenn ar vuhez war ar maezioù.

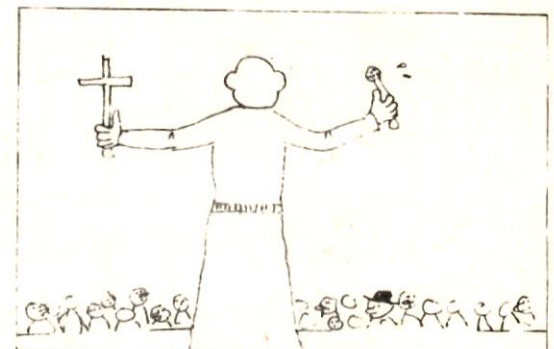
AR BONEDOU RUZ

LAOSKET E VOE MEMEUSTRA AN TAD MANER DA CHER WAR-DRO AR VULGALE EN ILIS, O TESKIÑ DEZHO KANTIKOÙ SANTEL.

WAR-DRO KREISTEIZ E TEUAS AR GOUERION DA WELLOD PETRA RAE AN TAD MANER, HAG E VCENT WAR AN TACL PLIJET BRAS GANT AN TONICOÙ RELIJIEZ.

A-BENN AN NOS, CA KUEZHET AR GOUNAR E TOLES AR BOBL ER CHORN-BRE A-BEZH, HAG AR MISSION A C'HELLAS KREGIÑ.

AN DUG DE CHAULNES O KLEVOUD AR C'HELOÙ-SE ; VOE LAQUEN BRAS, HAG E ALIAS AN TAD MANER DA ZERHEL GANT E VISSIONOÙ.

(da vezañ kencalc'het)

D. KERVILLA. E. KERVILLA.

AR STAJOU BREZHONEG

aozet e 1975 gant
brezhoneg yezh vew
ha
skol an emsav

Evid ar bloavezh 75, o deus divizet *Skol an Emsav* ha *Brezhoneg yezh vew* (*Al Leur nevez*) ober bruderez boutin evid o stajoù ha kampoù. Er mod-se e fell deomp diskouez pegen tostaet eo war ar pleustr doareoù ha mennozioù an daou strollad. Er stourm evid reiñ lañs d'hon yezh o deus S.A.E. ha B.Y.V. peb a blas ispisial, boud ma'z eus enno emsaverien virvidig ha gren, yaouank ive an darn vrasañ anezo, ha dre m'eo brezhoneg yezh diabarz nemeti an daou seurt, pezh a ziskouez mad an diforc'h a zo etrezo ha strolladoù breizeg all a vefe techet da ober ur slogan eus ar yezh kuit da ober ganti kement-se avad, na d'en em zeskiñ warnezi alies.

Evid livañ dre vras petra eo an dalc'hoù-studi a ginnigomp deoc'h, e vo tra-walc'h lavared ez eus tri seurt anezo dre vras. Ar c'hentañ a zo graet diwyezeg rag anw zo

enno dreist-holl da sikour ar berzidi da gempenn o brezhoneg. Traoù all a vez graet ive, a beb seurt, med an deskiñ eo a zo pal diazez an dalc'hoù-mañ. An eil a zo dalc'hoù ma vez pleustret e brezhoneg penn da benn war danvezioù a beb seurt. Eno ez eus marteze diforc'h etre S.A.E. ha B.Y.V., dre mard eo troet S.A.E. da gemer ur savboent politikel sklaer a-walc'h, ha dre ma klask B.Y.V. kentoc'h pleustriñ war danvezioù sevenadurel rig, sañset, gant ar soñj stummañ frammerien da gelañ-hioù-lec'h. An trede seurt a-benn ar fin a zo stajoù war ar maez ma vez lojet stajidi e atantoù lec'h ma kemeront perzh el labour-douar. A vod eo troet tud B.Y.V. (a oa e-barz *al Leur nevez* an darn vrasañ outo neuze) da ober gant ur brezhoneg tostig mad ouz hini ar vrezonegerien a vihanig, ha d'o daremprediñ kalz, med tostaet kalz eo emzalc'h S.A.E. war ar poent-mañ.

* *Ur staj diwyezeg* e Lokournan (gant B.Y.V.).
Darempredoù stank a vezo gant tud yaouank ar vro dre ma kemero perzh er staj-mañ un ugent bennak anezo. Aozet eo penn-da-benn gant danvez Kelc'h *Brezhoneg yezh vew* Lokournan.
Sul 23 meurzh da noz ... Sul 30 da vintin.
Aliet e vez d'ar stajidi wellañ mont da staj Landi a zo just war-lerc'h.

* *Tri c'hamp holl liveoù* (gant S.A.E.)
e Pont-'n-Abad, 25-29 a viz meurzh (Kernew);
e Boulvriag, 23-27 a viz meurzh (Treger);
e Kistinig, 23-27 a viz meurzh (Gwened).
Daou dra a vez pouezet warno e-doug ar c'hampoù-se :
— deskiñ ar yezh (tri live a zo e-barzh peb kamp);
— anaoud ha divizoud war gudennnoù ar rannvro o tegas tud (prezegennnoù) pe o vont war al lec'h.

* *Ur staj hollvrezhoneg* e Landivizio gant B.Y.V.
Er staj-mañ e vezo ar pouez war daou dra :
— darempredoù stank gant brezonegerien ar c'hontre;
— Ober war-dro danvezioù a beb seurt e brezhoneg.
Sed a sinifi klask tizoud daou bal :
— dastum hag aozañ ur seurt sonskridaoeg skwer eus brezhoneg Landi.
— aozañ ur veilhadev vrezhoneg ac'hann da fin ar staj.
Lun Fask da noz ... Sul 6 ebrel da vintin).

E-pad an hañv :

1 — *miz gouere* :
* *Ur staj hollvrezhoneg* e Lokournan gant B.Y.V.
war memes patrom evel staj Landivizio e vo, dre vras eus ar sul 20 da noz ... d'ar sul 27 (pe yaou 31 da vintin).

* *Daou staj eil derez* (diwyezeg) gant B.Y.V.
Unan e Landernew (tu Kernew eus kêr, memestra !)
Unan e Menez-Kamm, o-daou eus ar sul 13 da noz d'ar sul 20 da vintin.

* *Daou staj war ar maez* —tro-dro Kemper ;
— Tro-dro Plufur (bro-Dreger) gant S.A.E..
Padoud a ra pemzeg devezh ar stajoù-se. Ne vo degemeret nemed tud a oar mad ar yezh (Brezhonegoù Treger ha Kernew-lzel o vezañ pellig mad eus yezh al levrioù).

2 — *miz eost* :
* *Ur c'hamp kentañ eil derez* e Ploveilh gant S.A.E.
52 blas a zo kinniget d'ar re o deus studiet brezhoneg e-pad ur bloavezh d'an nebeutañ. Padoud a ra eus an 3 ... d'ar 14 da noz.

* *Ur staj deraouerien* gant B.Y.V.
Aozet e Menez-Kamm evid tud na ouzont netra pe dost.
Eus ar sul 17da noz d'ar sul 24 da vintin.

* *Ur staj eil derez* (diwyezeg) gant B.Y.V.
a vezo e Kastell-Paol, evid tud o teskiñ abaoe ur pennadig amzer eus ar sul 24 da noz d'ar sul 31 da vintin.

* Tri staj war ar maez gant B.Y.V.

unan e pemzekte kentañ ar miz a vo tro-dro Kastell-Paol.

Daou e eil bemzekte ar miz :

- tro-dro Lezvenen evid ar c'hentañ ;
- e Bro-Bagan, hemañ a vezo gouestlet d'ar c'hoariva ma teuomp a-benn.

3 — e miz gwengolo :

* Ur c'hamp a live uhel (Skol-Veur hañv) gant S.A.E.

d'an 8, 9, 10, 11 e Pont-n-Abad, e Kernew-Izel. Dalc'het e vo ar c'hamp-se da brezegennou ha divizoù war zanveziou politikel, armerzhel, istorel, a denn da gudennoù Breizh hiziw.

Dre-se ne vo ket graet kentelioù war ar yezh.

* Ur staj war ar maez e Bro-Dreger gant S.A.E.

e pemzektevezh kentañ ar miz. E Plouared e vo, ha frouezhus e vo evid ar re a fell dezo anavezoud gwelloc'h brezhoneg Treger.

Daou zevezh studi war rannyezh Treger a vo aozet a-raog ar staj.

Ma'z oc'h dedennet gant unan pe meur a staj : goulennit titouroù (priz, danvez studi, hag all) digant ar re a ra war-dro evid an daou aozadur :

Evid B.Y.V. :	Evid S.A.E. :
Aotrou Ollivier	Bernez Rouz
Glazvezenn	ar Veleneg
Al Lividig	An Erge-Vras
29238 Brignogan	29000 Kemper

en ur lakaad ur golo-lizher timbret evid ar respont.

KOUMANANTIT DA

LE PEUPLE BRETON

B. P. 304 — 29273 BREST CEDEX

ANV
ANV-BADEZ
CHOMLEC'H

a gas e goumanant boutin : 20 F (1)
skoazell : 30. F (1)
estrenvro : 30.

Amañ an arc'hant dre chekenn-bost (1)
mandat-lizher (1)
chekenn-bank (1)

Diverkit ar gerioù na servijont ket.

C.C.P. RENNES 2365-76

«N'eo ket gant ar re a lavar e karont ar brezhoneg e vo saveteet hor yezh, met gant niver ar re her c'homz a- ratozh-kaer, gant niver ar re hen desk d'o bugale.»

Loeiz Herrieù.

E skeud tour bras Sant Jermen...

Brallet o deus gwechall. kleier tour bras Sant-Jermen a-us d'ur vro binvidig a veze anavezet dre he foarioù e Breizh-Izel a-bezh. Allas ! ma teufe en-dro Yeun ar Gow en e barrez c'henidig, ne welfe hiziw nemed ur vro peusvarw. An embregerezh brasañ, hini ar C'hellivere, an Aotrou Maer, a ra war-dro an hentoù ; pemzeg den bennag a ra kwignoù e ti ar Seac'h ; pewarzeg a ra war-dro ar moc'h e ti Jain. Ha setu toud ! Skwer hor bro o vervel.

Ar re-mañ o deus herpet labourad dibaoe an 9 a viz kerzu hag int en arvar da vezañ dilabour da vad.

Bet omp bet oc'h ober ur pennad-kaoz gant unan deus outo.

1 — Dibaoe pevare 'maout o labourad 'barzh ti Jain ?

Me, c'hwec'h bloaz so. Med ugent vloaz so bennag eo kroget Jain gant e stal, un tamm traoù bihan da gentañ. Bremañ zo bet savet ur batis nevez e oamp sañset da vont e-barzh ar miz-mañ.

2 — Pesort labour a rit 'barzh an uzin ?

War ar moc'h emaoamp o labourad, detailhañ anehe, pezhiañ anehe, trañsformiñ anehe. Prenet e vez al loened digant ti Jeffroy (er C'hastell-Nevez) pe ti Gad (e Lambaol-Gwimilio). Resevañ a reomp anehe, troc'het dre an hanter, ha ni 'ra fourmaj rous, jambon, silzig ha me oar-me gante.

3 — Pelec'h e vez gwerzhet ar varc'hadourezh ?

E Paris ; toud a ya da Paris, nemed un tamm bihan tro amañ evel just. Med eñ a lar, en deus kollet e glianted dibaoe hon eus herpet gant al labour.

4 — 'B'lam' betra 'peus herpet labourad ?

'B'lam n'eus ket bet kresk war ar paeamant dibaoe pewarzeg miz. Ni hon eus goulennet un tamm kresk hag eñ n'en deus ket fellet dehañ roiñ tra deomp. Setu ni hon eus kroget an harz-labour d'an naw a viz kerzu. C'hwec'h ha daou-ugent devezh so.

5 — Toud an dud a zo oc'h ober grêv ?

'Maint ket. Eizh gwaz ha diw vaouez a ra grêv, pewar n'int ket ehanet da labourad. Jain zo oblijet kaoud unan bennag gentañ ha sed e vez roet un tamm muioc'h dehe.

6 — Sindiket emaoe'h ?

Ya, ni oa sindiket a-raog ar grêv 'barzh ar C.F.D.T.

7 — Sikouret emaoe'h gant ar sindikad ?

O ! N'eus bet ken just ar fest-noz, zo bet graet ganeomp, en deus degaset un tamm arc'hant. N'eo ket kalz etre toud an dud, med un tamm bihan ataw. Ar pezh eo, eo. Med bremañ emañ lañset ar solidarite pewar pe pemp devezh so. Kuzulioù skoazell a zo e Kemper, Kemperle, Brieg. Naw bennag etre toud, med n'eus ket klevet tra evid Brest. Ur c'hest vo graet e straedoù Kemper a-benn disadorn.

8 — Petra a soñj an dud amañ e bourc'h Pleiben ?

An dud a lar deomp mont beteg ar penn. Kalz tud so war ar maes egistomp zo sañset ganeomp. N'eus nemed lod eus ar goñversanted a zo gant Jain. Ar beizanted 'maint ket gentañ. Int o deus graet grêv al laezh bloaz so.

9 — Ul lizher 'peus bet gant Jain. Petra zo 'barzh ?

Un tamm menace de licenciement. Eñ a lar deomp kregiñ en-dro gant al labour petramant e vo kollet re arc'hant gentañ hag e vo dav dehañ serriñ e voutig. Klav eo sañset bezañ ; me 'gav an dra-se droll : ma krogomp en-dro gant e gondisionoù n'eus ket mui defisit neuze ! Gouest eo da baeañ koulskoude un atelier nevez, un ti e Penn-Traezh ha toud ar voutig. N'eus ken e oto a zo pemzeg vloaz, gwel a rit pegement pizh ema an den. Labour, n'eus ken an dra-se a gont.

10 — Petra 'peus graet ?

Kenderc'hel, mont beteg ar penn. A-benn an abardaez ez eomp da Gatsellin dirag ar Prudom. Ar sindikad en deus goulennet an dra-se. Ma ne vo ket mad e Kastellin e vo klasket Kemper pe pelloc'h c'hoazh. N'eus ket droed skarzhañ an dud e-maez e-giz-se.

11 — Ha ma'z oc'h kaset e-maez, petra emaoe'h o soñj ober ?

Klask plas 'lec'h all. E'r C'hastell-Nevez pe e Brieg ; e Pleiben n'eus tra. Tro amañ ez a falloc'h c'hoazh evid e lec'h all.

**Dastumet gant Bernez Rouz
ha Remont Salaun.**

SKOAZELLIT POBL VREIZH

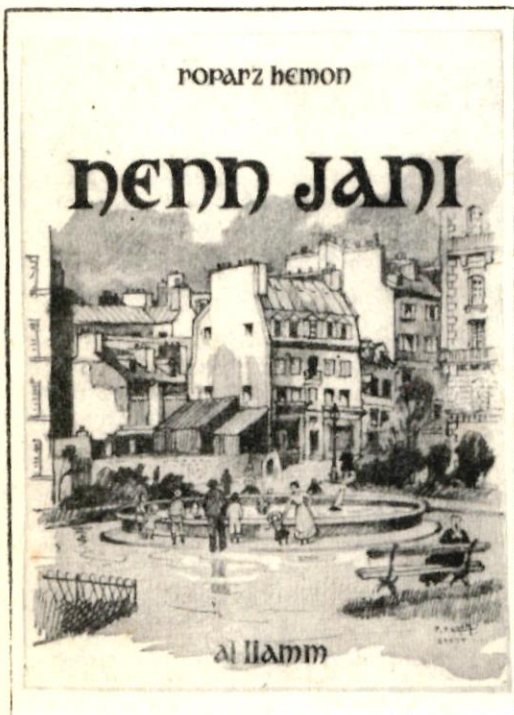
Skoazellit Pobl Vreizh hag a zifenn, en hon yezh. Breizh al labourerion, en ur gas ho profoù da «Pobl Vreizh». C.C.P. 2746-79 Rennes.

Blanchard, Fontenay (bro-C'hall)	10 L
Priser Roger, Kastell-Paol (29)	10 L
Konan Girek, Kanada	30 L
Bertin, Palaiseau (Bro-C'hall)	30 L
Paket K.	10 L
Rannou	20 L
Page J.	10 L
Pianezza	10 L
Beon, Ivry (bro-C'hall)	30 L
Le Gag, Plougonven	10 L
Hellequin E., Lezardrew (22)	10 L
Lambazelleg (Kevrenn) (29)	2 L
Ar Faoued (Kevrenn)	3 L
Cormier C., Combou	10 L
Guillerm .., Bayonne (Euskadi-N.)	10 L
Mevelleg M., Clergy (Bro-C'hall)	10 L

Joubin M., Brest (29)	10 L
Cochevelou I., Gargam (56)	50 L
Favereau F., Poullaouen (29)	10 L
Le Vot R., Treleven (22)	10 L
Hamon M., Plistin (22)	40 L
Desmars M., Paris	10 L
Le Fol, Algeria	10 L
Herbert, Vitry (Bro-C'hall)	30 L
Kerhoas A., Kastellaodren	10 L
Rollet R., La Roquette-s/-S.	10 L
Kervoas B., Benac'h (22)	10 L
Kerrain M., Pontrew (22)	10 L
Rivoal J., Brest (29)	10 L
Guillerm H., Orvault (44)	10 L
Heussaff A., Iwerzhon	20 L
Le Peuc'h A., Combs-la-V. (B-C'h)	10 L
Tremel P.-Y., Bear (22)	20 L
Le Grand Y., Vert-le-P. (B-C'h)	10 L
Disanw, Baod (56)	30 L
Pouliquen L., Brest (29)	10 L
Le Bonniec J.-L., Roazon (35)	10 L
Kermarreg, Brest (29)	10 L
Leaustig J.-Y., Gwengamp (22)	10 L
En Dorz, Belz (56)	10 L

Hollad : 595 L

LENN HA DILENN

Roparz Hemon en doa c'hoant da ziskuilh soñjoù ha kudennoù eus e yaouankiz pellañ, d'ar mare m'edo c'hoazh kêr-Vrest gozh en he sav. Gwell eo bet gantan meskañ e danvez e romant nevez : *Nenn Jani*.

Nenn Jani eo lesanw ur chikolodenn gozh ha rust, o vevañ hec'h-unan-penn, e deroù ar c'hantved, en un ti dirapar eus plasenn ar Seizh-Sant. Un deiz hañv, e vo kemmet ha strafuilhet he buhez sioul abalamour d'ur micherour gloazet he devo tennet diouzh krabanoù an archerion. Neuze, en desped dezhi da gentañ, e vo staget he flanedenn ouzh hini tud ar paotr yaouank. Pa varvo mamm hemañ, e tigor he yalc'h hag he dor evid sikour an tiad emzivaded. A-drugarez d'he c'halon vad, d'he spered lemm, d'he youl dibleg ha d'he c'homzoù dichipot, e sach o anezhe e-maez an dienez. Evid gwir, ur misi e vo da gement hini a dostaio outi : Paneved he levêzon vuzhodus ne vije ket en em gavet kement a dud disheñvel. Paneved ar bennozh a zouge warni, ne vije ket echuet un istor kroget er reuz hag er glac'har gant kement a euredoù laouen...

Roparz Hemon en deus klasket, el lev-mañ, ober un daolenn vras eus ar vuhez e Brest e 1900. Rag-se e teu hag ez a ur bern tud ennañ : bourc'hizion, micherourion, artizaned, kontezed, kragaoztronez, mitizhion, ha me oar-me c'hoazh... Aze avad, ema si kentañ an oberenn. Eus re a anvioù e ranker derc'hel soñj. N'eo ket plijus, tamm ebed, adlenn pennadoù zo evid gouzoud piw eo hemañ ha piw eo hennezh !

Taolenn vravañ al lev'r eo sur-mat taolenn an harz-labour, un darvoud spontus en amzer-hont. Pa grog ar skrivagner gant e zanevell ema konnar ha taeroni o sevel e kalon labourerion ar porzh. Kêloù a zo e tiskennfent prestig er ruioù. Nec'het eo bourc'hizion ha kenwerzhourion vras ar gêr. Diseblant oute pa vez ar peoc'h o ren, setu m'int krog da fumiñ ha da damall d'an dudachoù da vezañ broudet gant «politikerien, diskibien Satan, n'o deus ken mennad nemet diskar ar relijion hag an dereadegezh». Ha n'o deus ket selaouet 'ta «alioù fur an aotrou 'n eskob» o kemenn dezhe chom sioul ?

Ma ! Gwazh a-se dezhe, roet vo koad gant an archerion, neuze ! Evid al labourerion n'eus «netra nemet enebiezh a-berzh ar vondianed, a-berzh ar renerien gant o lezenn, o archerien, o arme, o lezioù-barn, o frizonioù, zoken a-berzh an Iliz. Ac'hano ar c'hwervoni, an droukrañs, ha war an disterañ digarez, an dispac'h hag ar c'hannoù...» Taget e vo ar prefeti-mor. Ar pennadurezhioù a laosko archerion war varc'h war-lerc'h an dispac'herion, evel chas war-lerc'h gedon. Ne bado ket gwall bell an abadenn, koulskoude. Hebdale e teuy un dileuriad eus sindikad-kreiz Paris da c'hourc'hemenn d'ar broviñs-siz-se adkregiñ gant o labour, ha ragtal e tavo an trouz. «Trec'h omp», emezañ, «Esper 'zo da gaout hanter-kant santim kresk ar sizhun» ! Ya da, hanter-kant santim ! Ar vicherourion o deus desket pell a zo kentel c'hwerv peb diskrog-labour : «Evel beb tro, kabaduilh, dispac'h, tud goullet pe lazhet zoken, devezhioù, sizhunvezhioù a reuz hag a zienez evit merc'hed ha bugale...» Neuze e vez «graet ar peoc'h, gwellaet un tammig pae dister ar vicherourien, ha raktal uhelaet koust ar bevañs, ha ken gwazh ar stal ha diagent...». Al labourerion a-vremañ a gav kerse-warvad abaoe m'eo frammet-mad ar sindikadoù. Hogen, daoust hag-eñ n'ema ket dalc'hmad al labourerion hag ar gevalaourion oc'h enebiñ ?

Al labourerion a-vremañ a gav kerse-warvad abaoe m'eo frammet-mad ar sindikadoù. Hogen, daoust hag-eñ n'ema ket dalc'hmad al labourerion hag ar gevalaourion oc'h enebiñ ?... Mad ! Roparz Hemon en deus diskouezet el lev-mañ war be du edo e galon. Gant-se en devo anaoudeg-ezh-vad an holl re a stourm a-eneb ar gwaskerezh, a-eneb galloud an arc'hant hag urzh ar binvidion.

Yezh hon c'henvroad n'he deus ket c'hwetked hini ar skrivagnerion diwar ar maez. Ur yezh sec'hoc'h ha glanoc'h an hini eo, evel ma tere ouzh un den eus ar c'hêrioù bras. Dleoud a raer meuleudi d'ar skrivagner evid e striv da vodernaad ur

benveg en devoa lemmet ha lufret ken braw dija diaraok. Padal, despetus eo e vefe kement liw ar galleg war zivizoù ha frazennoù zo... Anad eo ne oar ket kalz a vrezhoneg pobl, evel un toullad ac'hanomp, siwazh, kelaouennerion ha skrivagnerion Breizh ! Koulz e vije dimp skeiñ an trebez war-lerc'h ar billig avad, ma vije kollet ganimp spered gwirion ar brezhoneg a gaver ken kreñv c'hoazh e langach tudigoù Breizh-Izel.

Romant nevez Roparz Hemon en deus plijet a-walc'h din. Evel ma lavar e kloadur e lev'r, «tud e romant a zo margodennoù ijinet gantañ, hag ar soñjoù, ar fromadennoù a laka enno a vez krouet hervez e faltazi». Me gav din ez eo deuet a-benn da lakaad un tamm buhez en e vargodennoù : eno ema gwir varregezh ur skrivagner.

Mikael Briant

G.S. Nenn Jani, romant gant Roparz Hemon, e gwerzh er stalioù-levrioù hag en ti-embann Al Liamm, 47, rue Notre-Dame 22000 Gwengamp. K.R.P. 1136-82

**Echu an divroañ
Labour er vro,
bremañ !**

Lennit

KANENN D'AR VUHEZ

gant Sten Kidna.

E gwerzh er stalioù brezhoneg pe e ti an oberour : Sten Kidna, 5 rue du wdrézen, 56400 Auray.
C.C.P. 591-83 Nantes. 10 lur franko.

**LEVRIOU
BREZHONEG
(kozh ha nevez)
TI GIRAUDON**

30, straed Keranpont
22300 LANNUON

Pg. 35 04 90

pour ha trichin

Kavet ganin un tamm paper ha peadra duaf anezhañ, e stagan da skrivañ deoc'h. N'eo ket mann met evit kontañ kozh kaozioù toull, pa lakin amañ chekennig ur c'hamarad, dezhañ da zegemer *Pobl Vreizh* er gêr ivez 'ta. N'on ket bet plijet o welet penn Alan Stivell war ar golo diw wech da heul, met gast ! da roio dimp pladennoù all a-seurt gant *E Langoned*. Ha pennadoù-skrid Ren' Skeren 'ta ! N'on ket prest da skuizhañ o lenn anezhe. Pegoulz e nijo c'hoazh e gaouenn awenet ?

Perc'hennañ benveg e labour eo gwellañ tra a c'hall ober ar paour. Mat-kaer. Em soñj 'm eus ivez frazennoù ha n'int ket troet ken brav met talvoud deoc'h a c'hallfont ober marteze.

— Gwellañ stumm da zifenn ar brezhoneg, ober gantañ.

— Ma ne gomz ket brezhoneg ar re 'oar, piw 'raio ?

Ma ! traou all. Lenn a ran James Connolly. Mat e vefe sevel ur skrid (pe marteze ul levrig brezhonek, a c'hellfe P. V. embann (?) diwar-benn ar sokialour meur-se. Gant ar soñj-se on, ha klask a rafenn unan a c'hellfe prestañ ul levrig a vank din : **Workspop talks pe Socialism made easy**, gant J. Connolly, embannet emichañs gant an Emsav republikan Iwerzhonat.

A galon ganeoc'h,

J. G., Gwengamp.

Kenvroiz ker,

Dec'h em eus kaset deoc'h (KRP 2746-79 Roazhon) — 3-80 evit ma adkoumanant da bPobl Vreizh — hag un tamm skoazell ouzhpenn. Mat eo P. V. met lavarout a rin diwall na ve lakaet gwashoc'h mesk gant an doare-skrivañ nevez a zo bet degemeret ganeoc'h. Kavet 'm eus luziet ar reolennoù embannet en unan eus ho niverennoù diwezhañ. Mat eo bezañ poblek gant ma tegaso muioc'h a dud da lenn brezhoneg avat. MA ! Bec d'ar saout !

A. H., Eir

Va mignon ker,

Ha gouzout a rit ne vo unvaniezh ebet etre ar Zedacherien hag ar Falhunerien ? Ur yezhadur, «kentelioù» kentoc'h, skrivet e *falhuneg* a vo o vont e-maez ar gwask er miz-mañ, da vont eus ar c'hwec'hvet klas betek an hini diwezhañ ! Teir levrenn !

An diodeien ! Aes e vo d'ar C'hallaoued nac'hañ a-benn ar fin, ma vo kelennet ar brezhoneg en un doare dereat war zigarez n'eus ket ur brezhoneg met meur a hini.

Ha setu ur pennadig da vezañ embannet, mar fell deoc'h, evel just, er *Pobl Vreizh* pe e *Le Peuple breton*, diouzh ma plijo deoc'h.

En em c'houlenn a ran ha n'eo ket ar gudenn-se re bouezus da vezañ lezet etre daouarn an dud a skiant ken diskiant e kinnigont bezañ.

A ! Ma vefe tu d'ober ur referendum etre ar vrezhonegerien !

Setu :

Yann a zo klañv

Ur pennadig fentus d'ho lakaat da leñvañ

Klañv fall oa Yann gaezh : ouzhpenn 40 derez a derzienn gantañ.

Bodet e oa, en-dro d'e wele, e dad hag e vamm, nec'het bras, e c'hellit krediñ, hag an daou vezeg galvet d'ober war e dro.

Mezeg kentañ : «Ar grip eo en deus bet, ha bremañ e skevent a zo taget».

Eil mezeg : Ya, anat eo, ar grip da gentañ hag ar skevent da c'houde tapet ganto un danijenn a zoare.

Mezeg kentañ : Poent bras ober dezhañ pikadennoù Skevomisin.

Eil mezeg : Ne gredan ket, Skleromisin, a lavarfen kentoc'h.

Mezeg kentañ : Nann avat ! Skevomisin a vo gwelloc'h !

Eil mezeg : Tamm ebet ! Skleromisin ! Skevomisin !

Skeromisin ! Skevo... !

An tad hag ar vamm war un dro : Aotrounez ! Aotrounez ! Mar plij deoc'h... Daoust ha n'eo ket an daou louzoù-se pezh a anver antibiotiques... ?

Skeromisin ! Skevomisin ! Sklero... !

Antronoz, goulou-deiz anezhañ, e tenne yann e anal diwezhañ.

N'anavezit ket ar vezeien.

Unan a zo e anv Klet ar Falhuner hag egile Per ar Zedacher...

... D'ar mare end-eeun, ma soñj ar C'hallaoued tremen gant foto e-lec'h photo...

Per ar Gall

prest d'ober gant n'eus forzh peseurt louzoù gant ma vo efedus a-walc'h.

A galon evit Breiz(h).

Petra 'dalvez kement-se ? Pe ster, peseurt *message* a zo douget gant ar c'harr-se ? Ouzh e welout ken heñvel ouzh e hini dezhañ, ne c'hall ket ur Breizhad divroet tremen hep santout e-giz ur palvad war e fri. Unan ouzhpenn.

A-hend-all e vefe tu da bismigañ diwar-benn an doare ma vez taget an douristed, dre vras, gant treserien ho kelaouenn. An douristed, ma Doue ! Evel pa vije meneg eus gwir lonkerien-wad, kiriek da walleurioù Breizh (cf. al lampisted ac'hanomp, kiriek d'an Enkadenn, sañset, hervez pennoù bras 'zo...).

Setu aze ur gwel gwall skort avat ! Souezhet e choman o welout pegen pell ema spred an tresadennoù-se diouzh preder politikel an U.D.B..

N'eus kel aze nemed eus ur steudad, ur rummad klichedoù e gwirionez. Gwellañ ma'z int, evit ar pep brasañ anezho, eo da startaat ar *préjugés ségrégatifs*, e-giz ma lavar an dud a oar kaozeal.

Lezit 'ta seurt arguzennoù da dud SAV.

Forzh penaos, evit pezh a sell ouzh ar Vretoned hag ar Vretonezed «fichet-kran» giz-nevez gant o zriskelloù ha forzh bitrakoù, roit peoc'h dezho ! Ha paouezit kenkoulz all d'ober al lu gant ar Vretoned divroet o tont d'ar vro en-dro, gant o 75 (pe 93, 94, h.a.) hag o bannieloù war o c'hirri.

Anez-se e vin ginet diwar-benn P. V. evel pa vefen o lenn un *Avenir* bennak...

Ma ! Bremañ emañ o tiloc'han.

Kenavo enta, va c'heneiled, gant va reketoù ar gwellañ evit ar bloavezh nevez-mañ :

Yec'hed, levezeg ha labour e Breizh da beb hini.

A galon wir ganeoc'h,

P. H., Vitry.

G.S. Me a zo o troadikellañ e-barzh ar Yod-kerc'h gant kudenn an doare-skrivañ nevez hogen e savan ganeoc'h !

Beb daou viz lennit :

AL LIAMM

(savet e 1945)

ar gelaouenn nemeti o reifi,

c'hwec'h gwech ar bloaz,

barzhonegoù, kontadennoù, pennadoù

a beb seurt ha keleier.

80 pajenn e peb niverenn.

Rener : Ronan Huon.

Koumanant : 30 lur. Studierion : 25 lur.

Mme S. Cherel, 100 bd de Verdun Rennes

C.C.P. 2184-34 Rennes.

AR FALZ

KELAOUENN DRIMIZIEG AN Emsav

diazezet gant Yann Sohier

bodet ennañ skolaerien ha kelennerien

Vreiz

a-du gant ur skol vreizeg ha laik gwirion.

Lennit *Ar Falz* ! Komanantit d'*Ar Falz* !

(25 lur evid 6 niverenn)

AR FALZ, straed Kan-ar-Gwez

29245 Plourin-Montroulez

C.C.P. 430-20 H Roazon.

Un divorce plus facile...

... eme toud ar c'helaouennoù.

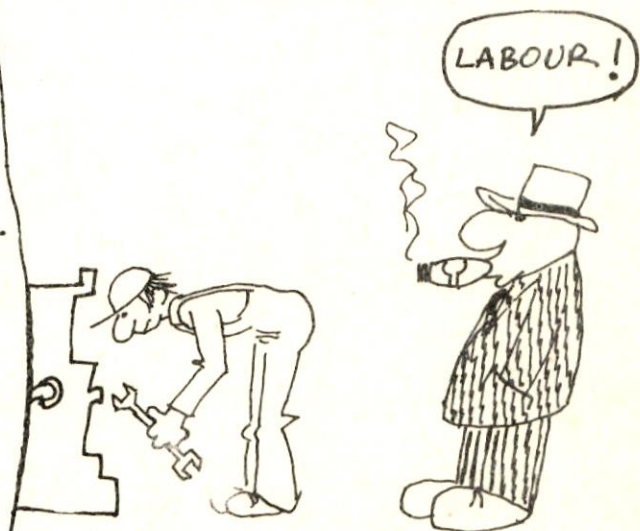
Poent eo !

Rag kalz a zimezioù eneb-natur
a c'hellomp gweloud en-dro deomp :

DIMEZIÑ AN NATUR HAG AR SAOTRADUR

DIMEZIÑ AR PENNOÙ-BRAZ HAG
AL LABOURERIEK KORVOET

DIMEZIÑ AL LABOUR-DOUAR HAG
AN ARME

DIMEZIÑ UR BERN BROIOÙ BIHAN
GAND KÊR BARIS

PEGOULZ E VO LIDET EURED
MAB-DEN GANT AR FRANKIZ ?

